

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

Sect. I. Vtrùm ad remissionem peccati venialis sit necessaria gratiæ
infusio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

quæ causam secundum suam existentiam. Ceterum quicquid sit de mente Aristotelis virgeri posset de re ipsa, nam bona valetudo est causa ambulationis & contra. Respondeo tamen, bonam valetudinem præsentem esse quidem causam ambulationis præsentis, non tamen è contra; quia ambulatio præsens non est causa valetudinis præsentis, sed perseverantis pro tempore sequenti.

DISPUTATIO IX.

De necessitate, & efficacia poenitentiae in ordine ad remissionem peccati venialis.

SECT. I. *Utrum ad remissionem peccati venialis sit necessaria gratia habitualis infusio.*

SECT. II. *Quis actus poenitentiae requiritur ad remissionem peccati venialis.*

SECT. III. *Utrum per sacramenta tollantur peccata venialia ex opere operato.*

SECT. IV. *Quomodo per aquam benedictam, & similia tollantur peccata venialia?*

EX his, quæ de peccato mortali dicta sunt, facile erit de veniali philosophari, de quo similiter supponendum est relinquere aliquam maculam in anima, distinctam à reatu poenæ: potest enim tolli omnino macula remissa peccato veniali quoad culpam, & manere debitum poenæ, vel saltem poenæ partialis, vel etiam totius. Quo supposito, querimus primum. Utrum hæc macula tollatur per infusionem gratiæ habitualis sicut macula peccati mortalis, deinde quæ dispositio requiratur ad remissionem venialis tam in sacramento, quam extra sacramentum, & quid tandem per usum aliquorum sacramentalium?

SECTIO I.

Utrum ad remissionem venialis sit necessaria gratia habitualis infusio?

Utrumque sensum habet hoc dubium. Primus est, an saltem concomitanter infundatur aliquod gratiæ habitualis, quod remittitur veniale? & quidem supposita probabiliori, & communiori sententia quod per omnes actus saltem supernaturales: etiam remissos elictos ab homine iusto augeatur gratia, ut augmentum statim conferatur; consequens est nunquam remitti peccatum veniale sine infusione vel augmento gratiæ: nam vel remittitur in sacramento, vel extra sacramentum. Si in sacramento, ergo simul cum infusione gratiæ sacramentalis. Si vero extra sacramentum; necesse est, interuenire aliquem actum proprium, saltem per modum dispositionis, qui cum sit elictus ab homine iusto, erit utique meritorius augmenti gratiæ, & per consequens interueniet aliqua gratiæ infusio: habet ergo necessariam connexionem remissio venialis nunc de facto cum infusione, vel augmento gratiæ habitualis, licet non è contra, nisi fortè quando virtute sacramenti præteritis remittuntur postea fortasse ablata fide quoad venialia, ut dixi *disput. 9. de sacramentis in genere sect. quinta*. ubi dixi id fieri sine noua infusione gratiæ, sed per gratiam prius in sacramento collatam, sed illud non est contra hanc doctrinam quia ad minus interuenit noua gratia ex opere operantis ratione dispositionis, qua aufer-

tur obex. In hoc ergo primo sensu suppositis illis principiis non est difficultas.

Secundus sensus, & difficilior est, an illa gratia infusio non solum se habeat concomitanter ad remissionem venialis, sed quasi in genere causæ formalis debeat culpam venialem, ita ut per ipsam gratiam habitualement, quam infundit, debeat Deus culpam, & maculam relictam ex peccato veniali? de quo partim diximus supra *disput. 7. sect. 3*. loquendo de possibili: nunc dicemus breuiter, an de facto delectur per gratiam habitualement. P. Vasquez *1. 2. disput. 201. cap. 4*. negat, posse peccatum veniale tolli per meram condonationem extrinsecam, & dicit requiri necessario aliquam mutationem intrinsecam ipso homine, quæ vel sit per actum contritionis, per quem tollitur, & expiatur sufficienter illa macula, vel in sacramento per attritionem, & gratiam sacramenti datam à Deo ad hunc finem reconciliandi hominem à peccato, atque ideo illa gratia est; quæ tunc formaliter mundat hominem, & expellit peccatum veniale. Hoc ipsum iterum docet idem Vasquez in *presenti quest. 87. art. 3. dub. 2. & alibi*.

Communior tamen sententia probabilius negat, gratiam habitualement siue in prima infusione, siue in augmento expellere formaliter maculam venialis. Hanc docet 1. Suarez *tom. 3. de gratia. 3. malitiam, 7. cap. 24*. & alij communiter, & in primis quod contritio non sit semper forma expellens peccatum veniale extra sacramentum, videbimus *sect. sequenti*, quod verò in sacramento gratia habitualis non expellat formaliter maculam illam, probatur vnicuique, & efficaci ratione; quia nullus gradus gratiæ habitualis opponitur cum macula veniali; ergo per nullum gradum gratiæ habitualis expellitur formaliter illa macula: consequentia probatur; quia forma non expellit aliam formam nisi per repugnantiam, & impossibilitatem, quam habeat cum illa; ergo si gratia non habet impossibilitatem cum peccato veniali, nec opponitur illi, non magis poterit illud expellere, quam habitus fidei, vel spei. Antecedens verò probatur, quia homo iustus habens gratiam quantumcumque intensam potest peccare venialiter ergo gratia etiam intensa non opponitur cum macula peccati venialis.

Respondet Vasquez, gratiam secundum se non opponit cum peccato veniali, opponi tamè gratiam ut collatam ex intentione Dei in illo sacramento ad effectum reconciliandi hominem ab eo peccato: ut sic enim non potest componi cum macula. Sed contra hoc est, quod eodem modo potuisset dicere de attritione sola, nimirum posse Deum posita attritione remittere culpam venialem etiam sine infusione aliqua gratiæ; quia licet attritio peccati venialis, sed tamen attritio data à Deo ad illum effectum reconciliandi hominem per illam à peccato veniali, non potest componi cum macula: non ergo apparet, quæ consequentia negetur hoc de sola attritione, nisi quia re vera, non ausus est illud secundum negare, ne videretur tolli efficacia sacramenti poenitentiae in ordine ad tollenda venialia: ex hoc tamen probatur clarè possibilitas illius primi; ut probat optime Suarez *dict. capite 24*. ubi omnes euasiones, & discrimina sigillatim impugnat. Vide illum.

Deinde à priori impugnat, quia nulla forma potest eleuari etiam de potentia absoluta ad aliquem effectum formalem causandum in aliquo subiecto, quem in eodem subiecto non causaret sine eleuatione: verbi gratia, albedo, licet possit eleuari,

cleuari, vt producat efficienter nigredinem per potentiam obedientialem; non tamen vt in genere causa formalis faciat nigrum: si ergo gratia, & attritio secundum se non expellerent formaliter maculam peccati venialis; non poterunt illam expellere etiam accedente aliqua voluntate, & intentione Dei. Poterit quidem Deus ad presentiam eorum tollere maculam illam; & non solum ad presentiam, sed etiam intuitu eorum, quod casu possumus dicere, illam esse causam formalem moralem ad expulsionem maculae: non tamen poterunt vnquam expellere illam in genere cause formalis physicae, cum nullam habeant physicam repugnantiam cum illa: dicere autem, quod habent physicam repugnantiam propter substantiam illi decreto Dei infundentis gratiam ad reconciliandum hominem, est dicere, illud decretum repugnare cum macula, non vero repugnare ipsam entitatem gratiae vel attritionis: quo etiam modo posset Deus infundere habitum fidei ad tollendum peccatum veniale, & tunc habitus fidei, prout subest illi decreto Dei, pugnaret cum peccato veniali, hæc tamen non esset repugnantia fidei cum peccato, sed potius repugnantia illius decreti Dei, atque ideo in rigore loquendo, peccatum tolleretur per condonationem extrinsecam Dei.

6. Confirmatur iterum ad hominem contra Patrem Vasquez, quia eodem modo posset admittere, posse Deum etiam non posita attritione infundere gratiam ad effectum reconciliandi hominem à peccato veniali, nam licet gratia secundum se non repugnet cum peccato veniali, sed tamen gratia prout data ex tali intentione pugnat omnino cum peccato veniali; & tamen ipse Vasquez negat, id posse fieri etiam de potentia absoluta, ergo nec poterit tolli per attritionem simul, & gratiam, quia nec vtraque simul secundum se pugnet cum peccato veniali; nisi accedat illa peculiaris voluntas Dei quæ tam potest accedere gratia soli, quam potest accedere vtrique. Neque satis facit, si dicas, sine attritione non tolli auersionem relictam ex peccato veniali, quæ debet tolli per aliquem actum contrarium: hoc, inquam, non satisfacit, quia etiam peccatum mortale relinquit auersionem, & multo maiorem, & tamen de potentia absoluta non est necessaria attritio, vel aliquis actus peccatoris in sententia eiusdem Vasquez ad tollendam omnino maculam peccati mortalis, sed potest per infusionem solius gratiae sufficienter tolli: ergo poterit facilius tolli de potentia absoluta illa macula venialis sine attritione. Imo attritio in eius sententia non est perfecta conuersio, nec sufficit ex se ad tollendam auersionem præteritam, sed sola contritio, aut dilectio Dei super omnia; ergo sicut potest Deus tollere omnino, & perfecte auersionem sine conuersione imperfecta, non enim apparet, vnde repugnet magis hoc secundum ordinem ad potentiam Dei absolutam. Videatur Suarez *ubi supra*, qui omnia hæc bene vgerit.

7. Obiiciunt ex Tridentino *sess. 5. canon. 5.* vbi dicitur, in renatis nihil manere, quod Deus odio habeat, vel quod eos ab ingressu Cæli remoretur, (vbi etiam de venialibus videtur esse sermo) & tamen hoc dicit fieri veterem hominem exuendo & nouum, qui secundum Deum creatus est, induendo, per quod intelligitur sanctitas interna, ergo venialia etiam tolluntur per formam intrinsecam. Respondeo, hoc argumentum in primis nimium probare; nam illa doctrina vera est de illo etiam, qui ante baptismum non doluit de aliqui-

bus venialibus: iste enim homo si statim moriatur nihil habebit quod eum ab ingressu cæli retardet, sicut nec martyrem; pares enim sunt martyr, & baptizatus, & tamen non accipit gratiam impossibilem cum macula venialium illa macula non fuit ablata ante mortem, ergo ex illis verbis non colligitur bene impossibilitas forme intrinsecæ cum macula habituali veniali. Respondeo ergo, ibi solum asserti ad summum, gratiam internam concurrere ad expulsionem venialium: ad hoc tamen non est necesse, quod gratia sola secundum se habeat illam repugnantiam: satis est, si gratia prout data per hoc sacramentum exigit à Deo remissionem, venialium, quorum datur pœnitentia, vel saltem quod remittantur statim post mortem, si homo in gratia moritur: iam enim verum est dicere, infusionem gratiae esse causam cur in hoc homine nihil sit quod remoretur eum ab ingressu cæli, licet id non causet gratia sola, sed gratia prout data in hoc sacramento; neque etiam negamus, gratiam concurrere aliquo modo ad delendum peccatum veniale, imò id concedimus, vt videmus *sess. 3.*

Obiicit Vasquez: si culpa venialis non tollatur per formam intrinsecam, non mundari intrinsecè hominem, sed regi, seu non imputari culpam, vt volunt hæretici; repugnat enim hominē, qui prius erat intrinsecè maculatus, mundari intrinsecè sine aliqua intrinseca mutatione. Respondeo facile, nunquam posse tolli culpam venialem sine mutatione intrinseca saltem morali; nam sicut macula erat aliquid non physicè, sed moraliter intrinsecum in homine; ita ablatio est ablatio alicuius intrinseci, & per consequens debet esse semper ablatio intrinseca moralis, quæ ablatio sufficienter potest fundari in voluntate Dei condonante illam culpam. Hoc autem nihil commune habet cum hæreticis, qui non concedunt tolli culpam, sed radi, vel regi dum imputatur ad penam cum verè maneat in homine; nos autem dicimus non solum regi, sed radicibus tolli, & destrui, & per consequens hominem plenè mundari, non solum imputatiuè, & per absolutionem forensalem, sed verè, & propriè cum omni rigore: differt tamen remissio venialis à remissione mortali, quod remissio peccati mortalis de facto semper fit formaliter, per mutationem physicam, & formam intrinsecam physicam, scilicet: gratiam habitualement quæ secundum suam entitatem habet repugnantiam cum macula culpæ grauis, remissio autem venialis, licet de facto habeat etiam semper adiunctam aliquam infusionem gratiæ habitualis: non tamen talis, quæ formaliter sit repugnans, aut impossibilis cum macula illa veniali, & ita non tam remittitur formaliter loquendo per mutationem physicam intrinsecam, sicut mortale: de quo necesse fuit aliter sentire, eo quod in iustificatione, non quomodo cumque mundetur homo à peccato, sed per inhabitantem spiritum adoptionis, & per participationem naturæ diuinæ, vt suppono ex materia de iustificatione.

Dices adhuc: peccatum veniale, licet non opponatur charitati, opponitur saltem feruori charitatis, vt docent communiter Theologi: ergo debet formaliter expelli per feruorem charitatis, seu per intensionem charitatis, cui opponitur. Respondeo, per charitatis feruorem non intelligi intensionem aliquam in habitu charitatis; cum hæc enim potest esse culpa venialis, vt diximus sed intelligitur feruor actualis dilectionis in operando, qui feruor impeditur per culpam venialem actua-

bet actus charitatis. Item sicut quilibet charitatis actus expellit peccatum mortale habituale non quidem formaliter, sed dispositiue, vt supra vidimus: ita feruor dilectionis feruor actualis expellit culpam habituale veniale, non formaliter, sed dispositiue, in quo sensu dicitur feruor charitatis opponi cum peccato veniali.

10. Posset in hoc loco iterum inculcari difficultas, quam tetigimus supra *disp. 7. sect. 8.* quod scilicet peccatum non solum includit malitiam auersionis, & offensæ respectu Dei, sed etiam auersionis à regula rationis, quæ macula propterea est contra regulam rationis, non videtur posse tolli formaliter per condonationem Dei, Deus enim non potest remittere peccatum, nisi quatenus est contra ipsum; ergo quatenus est contra regulam rationis, debet tolli formaliter per aliquam conuersionem ad rationem, vel habituale ipsius hominis, & per consequens per aliquam mutationem intrinsecam physicam, quæ mundetur, & rectificetur ab illa macula. Hæc tamen difficultas eodem modo solvenda est circa peccatum veniale, sicut eam solvimus ubi circa peccatum mortale, negando scilicet, reliqui transacti actui, maculam aliquam habituale in ordine ad regulam rationis: nam tota illa macula, quæ remanet, non est nisi debitum passivum ad id, quod debetur, quædam in non condonatur, denominatur homo odibilis, & maculatus moraliter; remissio autem illo debito tollitur omnino illa macula, vt ibi latè explicatum est: quare nullo modo censetur concedendum, quod aliqui Reciores hac difficultate coacti concedunt, post remissionem à Deo omnino culpam venialem, imò & post remissionem, vel solutam omnino penam, adhuc manere aliquando in homine maculam morale in ordine ad regulam rationis, quæ licet non appellent culpam, sed tamen concedunt, esse maculam morale, & talem quæ debeat tolli, & expiari ante ingressum in beatitudinem, quia deturpat animam, quare videntur hac in parte nimis minuire efficaciam remissionis diuinæ, quæ non potest omnino mundare hominem ab omni macula, sed solum quasi dimidiare, & partialiter.

11. Alia difficultas solet vrgi quæ communis etiam est ad condonationem peccati mortalis, & venialis quomodo, scilicet, sine mutatione physica hominis possit dari actus liber Dei condonantis peccatum. Hæc tamen difficultas pendet ex materia de voluntate Dei, ex quo suppono, non requiri varietatem physicam intrinsecam in homine, vt intelligamus, ab æterno fuisse aliquem actum liberum Dei, quod in presenti disputare longum esset, cum contineat totam questionem de libertate Dei: de quo, si Deus dederit, dicemus suo loco: Alio denique modo cogitari potest repugnantia ex parte ipsius obiecti, quia si homo prius erat obiectum displicentiæ, non potest nunc esse obiectum complacentiæ, sine mutatione facta in ipso homine; ergo necesse est, ipsum hominem intrinsecè affici diuerso modo. At hoc tamen constat ex dictis; nam sicut prius homo non erat obiectum displicentiæ propter aliquid intrinsecum physicum, quod haberet, sed solum propter aliquid morale; ita postea potest incipere non esse obiectum displicentiæ propter mutationem non physicam, sed morale, quæ incipit non esse maculatus, ad quam mutationem diximus sufficere condonationem Dei, per quam cessat eo ipso perleuerantia illius maculæ moralis, & per consequens cessat impedimentum ad plenam complacentiam in eo habendam.

SECTIO II.

*Quis actus pœnitentiæ requiratur
ad remissionem peccati
venialis?*

Supponimus, posse saltem de potentia absoluta tolli peccatum veniale sine vilo actu pœnitentiæ; quod à fortiori constat ex iis, quæ de peccato mortali diximus *disp. 7.* Si enim peccatum mortale tolli potest sine actu pœnitentiæ; & facilius poterit tolli veniale quod leuius est, & minus auerit à Deo. Difficultas ergo est, an de facto requiratur semper aliquis actus pœnitentiæ; & qualis ille sit? Varij sunt Doctores in hoc puncto: P. Vasquez in *presenti quest. 87. art. 1. dub. 1.* & alibi, quem sequitur Lorca *2. tom. in 1. 2. disp. 41.* docet requiri omnino extra Sacramentum actum contritionis, vel dilectionis Dei super omnia: cum Sacramento autem sufficere attritionem. Fundamentum potissimum est, quia si extra Sacramentum remitteretur per solam attritionem sequeretur, nunquam remitti venialia per Sacramentum pœnitentiæ; nam vel pœnitens supponitur attritus, vel non. Si primum; ergo iam sunt remissa peccata ante Sacramentum: si secundum; ergo nec per Sacramentum tolluntur; nam per Sacramentum non tolluntur ea peccata, de quibus non dolet homo: dicendum ergo est, attritionem extra Sacramentum non sufficere ad remissionem peccati venialis.

Alij è contra volunt, peccatum veniale remitti per exercitium cuiuslibet boni operis. Hæc tribuitur Gabrieli, Maiori, Abulensi, & Medinaei apud Suarez in *presenti disp. 11. sect. 3.* Sed reicitur ab omnibus, quia illa opera sæpe non auerunt vilo modo voluntatem à peccato, neque ei vilo modo opponuntur; non videtur autem congruere, vt remittatur homini offensæ, cui adhuc per voluntatem interpretatiue videtur adherere dum illam nullo modo retractauit. Vnde August. adductus in *cap. neminem 43.* de pœnitentia *dist. 1.* generaliter, dixit neminem posse recedere à peccato, nisi voluntas doleat de peccato vbi de venialibus loqui videtur, adiungit enim, neminem à quocumque, seu magno seu paruo peccato ad correctionem posse sine pœnitentia transire, & idem, (vel quicumque sit auctor) *lib. de vera, & falsa pœnitentia cap. 8. tom. 4.* loquens item de venialibus dicit, baptizatis de maioribus, & minoribus peccatis pœnitendum esse, & paulò inferiùs adiungit rationem his verbis: *Est enim pœnitentia assidue peccantibus assidue necessaria, in multis enim offendimus omnes, quæ quotidie remittuntur, si semper deplorentur.* Requiritur ergo ad remissionem venialis aliqua pœnitentia, sed qualis, quantavè futura sit, non facile explicatur.

P. Suarez ubi supra cum alijs docet, etiam extra Sacramentum sufficere attritionem ad remissionem venialis, & addit, actum illum, per quem homo disponitur ad remissionem peccati venialis, licet non sit forma expellens formaliter maculam, concurrere tamen per modum meriti, & satisfactionis condignæ, quia propterea informatur à gratia habituali, potest habere eam efficaciam, & valorem: ita docet *sect. 2. m. 25. & sect. 10. & alibi*: in Sacramentis vero dicit remitti etiam peccata venialia, & quidem si cætera requisita adsint ad valorem Sacramenti, censet sufficere ad hunc effectum, quod non adsit complacentia culpæ venialis, alioquin enim si requireretur attritio, iam supponeretur peccatum

12. Peccati veniale saltem de potentia absoluta tolli potest sine vilo actu pœnitentiæ.

13. Varij hic Doctores sententia.

14. Ad remissionem venialis remissionem requiritur.

Contritio, vel dilectio Dei super omnia, vel attritio cum Sacramento.

15.

2. Remittitur per exercitium cuiuslibet boni operis.

16.

1. Etiam per attritionem extra Sacramentum.